

EUROPSKI NADZORNIK ZAŠTITE PODATAKA

Izvršni sažetak Mišljenja Europskog nadzornika zaštite podataka o prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma te o prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o podacima o uplatitelju koji prate transfer sredstava

(Cjeloviti tekst Mišljenja na EN, FR i DE nalazi se na internetskoj stranici Europskog nadzornika zaštite podataka <http://www.edps.europa.eu>)

(2014/C 32/06)

1. Uvod

1.1. Savjetovanje s Europskim nadzornikom zaštite podataka

1. Dana 5. veljače 2013. Europska komisija usvojila je dva prijedloga: prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma ⁽¹⁾ („predložena Direktiva“), i prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o podacima o uplatitelju koji prate transfer sredstava ⁽²⁾ („predložena Uredba“), u daljnjem tekstu „prijedlozi“. Prijedlozi su poslani na uvid Europskom nadzorniku zaštite podataka 12. veljače 2013.

2. Europski nadzornik zaštite podataka pozdravlja činjenicu što se Komisija s njime savjetovala te što je upućivanje na takvo savjetovanje uključeno u preambule prijedloga.

3. Europski nadzornik zaštite podataka imao je priliku dostaviti neslužbene komentare Komisiji prije usvajanja prijedloga. Neki su od njih uzeti u obzir.

1.2. Ciljevi i područje primjene prijedloga

4. Pranje novca je u širem smislu pretvorba prihoda od kriminalnih djelatnosti u prividno čista sredstva, obično putem financijskog sustava ⁽³⁾. To se čini prikrivanjem porijekla novca, mijenjanjem njegova oblika ili premještanjem sredstava ondje gdje je izgledno da će privlačiti manje pažnje. Financiranje terorizma znači davanje ili prikupljanje sredstava, bilo kojim putem, izravno ili neizravno, s namjerom njihova korištenja ili saznanjem da će se koristiti za kaznena djela terorizma ⁽⁴⁾.

5. Na razini Europske unije od 1991. na snazi je zakonodavstvo doneseno u svrhu sprečavanja pranja novca i financiranja terorizma. Smatra se da ta kaznena djela ugrožavaju integritet i stabilnost financijskog sektora i, u širem smislu, unutarnje tržište. Pravna osnova prijedloga je članak 114. UFEU-a.

6. Propisi Unije doneseni radi sprečavanja pranja novca uglavnom se temelje na standardima koje je usvojila Stručna skupina za financijsko djelovanje (FATF) ⁽⁵⁾. Cilj je prijedloga provedba međunarodnih standarda za sprečavanje pranja novca na razini Europske unije koje je FATF uveo u veljači 2012. Trenutna direktiva, takozvana treća Direktiva protiv pranja novca (AML) ⁽⁶⁾, na snazi je od 2005. Njome se osigurava europski okvir utemeljen na međunarodnim standardima FATF-a.

⁽¹⁾ COM(2013) 45 završni tekst.

⁽²⁾ COM(2013) 44 završni tekst.

⁽³⁾ Vidjeti članak 1. stavak 2. predložene Direktive.

⁽⁴⁾ Vidjeti članak 1. stavak 4. predložene Direktive.

⁽⁵⁾ FATF je globalno tijelo za donošenje mjera za sprečavanje pranja novca, financiranja terorizma i (odnedavna) financiranja širenja nuklearnog oružja. Riječ je o međuvladinom tijelu s 36 članova, u kojem sudjeluje preko 180 država. Europska komisija jedna je od osnivačica FATF-a. 15 država članica EU-a su i punopravne članice FATF-a.

⁽⁶⁾ Direktiva 2005/60/EZ od 26. listopada 2005. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma.

7. Treća Direktiva AML primjenjuje se na financijski sektor (kreditne i financijske institucije) te na stručnjake poput odvjetnika, javnih bilježnika, knjigovođa, posrednika u prodaji nekretnina, kasina i uslužnih poduzeća. Primjenjuje se i na sve trgovce robom kad se plaćanja vrše gotovinom i premašuju 15 000 EUR. Svi se oni smatraju „obveznim subjektima”. Direktivom se od obveznih subjekata traži da utvrde i provjere identitet stranaka (tzv. temeljita identifikacija stranaka, u nastavku „CDD”) i stvarnih vlasnika te da prate financijske transakcije stranaka. Direktiva također uključuje obvezu izvještavanja nadležnih financijsko-obavještajnih jedinica (FIU) o sumnjama u pogledu pranja novca ili financiranja terorizma, kao i druge prateće obveze. Njome se uvode i dodatni zahtjevi i zaštitne mjere (poput zahtjeva za provođenje temeljite identifikacije stranaka) za rizičnije situacije.

8. Predloženom se Direktivom proširuje područje primjene trenutnog okvira, a njezin je cilj jačanje tih obveza, primjerice uključujući pružatelje usluge igara na sreću i trgovce robom u obvezne subjekte ako prelaze prag od 7 500 EUR. Njome se traže proširene informacije o stvarnom vlasništvu, pooštavaju zahtjevi vezani uz „politički izložene osobe” i uvode zahtjevi za detaljan nadzor obitelji i bliskih suradnika svih politički izloženih osoba. Popis predikatnih ⁽¹⁾ kaznenih djela pranja novca proširen je na porezna kaznena djela vezana uz izravne i neizravne poreze.

9. Predložena Uredba zamjenjuje Uredbu (EZ) br. 1781/2006 o podacima o uplatitelju koji su priloženi uz prijenose financijskih sredstava (u daljnjem tekstu „Uredba o prijenosu financijskih sredstava”) čiji je cilj unaprijediti sljedivost plaćanja. Uredba o prijenosu financijskih sredstava dopunjuje druge mjere Direktive AML osiguravajući da su osnovni podaci o uplatitelju pri prijenosu financijskih sredstava odmah dostupni tijelima zaduženim za provedbu zakona/kazneni progon kako bi im se pomoglo u otkrivanju, istraživanju i kaznenom progonu terorista ili drugih kriminalaca i ulaženju u trag imovini terorista.

4. Zaključci

98. Europski nadzornik zaštite podataka svjestan je važnosti politika za sprečavanje pranja novca za gospodarski i financijski ugled država članica. No, unatoč tome naglašava da legitiman cilj postizanja transparentnosti izvora plaćanja, depozita i prijenosa financijskih sredstava u svrhu borbe protiv terorizma i pranja novca treba postići osiguravajući istovremeno sukladnost sa zahtjevima u pogledu zaštite podataka.

99. U oba prijedloga treba obratiti pažnju na sljedeće:

- u oba prijedloga treba navesti izričito upućivanje na primjenjivo europsko zakonodavstvo o zaštiti podataka i to u obliku posebne materijalne odredbe, spominjući u prvom redu Direktivu 95/46/EZ i nacionalne zakone kojima se provodi Direktiva 95/46/EZ, te Uredbu (EZ) br. 45/2001 u pogledu obrade osobnih podataka od strane institucija i tijela Europske unije. U toj bi odredbi također trebalo jasno navesti da prijedlozi ne dovode u pitanje primjenjive zakone o zaštiti podataka. Iz uvodne izjave 33. treba brisati upućivanje na Okvirnu odluku Vijeća 2008/977/JHA od 27. studenoga 2008.
- u predloženu Direktivu treba dodati definiciju „nadležnih tijela” i „FIU-a”. Ta bi definicija trebala jamčiti da se „nadležna tijela” ne smatraju „nadležnim tijelima” u smislu članka 2. pod (h) Okvirne odluke 2008/977/JHA
- u uvodnoj izjavi 32. trebalo bi pojasniti da je pravni temelj za obradu potreba da obvezni subjekti, nadležna tijela i FIU-i ispunjavaju svoju pravnu obvezu (članak 7. točka (c) Direktive 95/46/EZ)
- valja podsjetiti da jedina svrha obrade mora biti sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma, te da se podaci ne smiju dodatno obrađivati u svrhe koje nisu u skladu s navedenom

⁽¹⁾ Predikatno kazneno djelo je kazneno djelo u kojem su ostvareni prihodi koji se koriste za počinjenje drugog kaznenog djela: u ovom kontekstu, primjerice, kriminalna djelatnost koja prethodi pranju novca može biti prijevara, korupcija, trgovanje drogom i drugo ozbiljno kazneno djelo.

- materijalnom odredbom treba propisati posebnu zabranu obrade podataka u komercijalne svrhe, koja je trenutno navedena u uvodnoj izjavi 31. predložene Direktive te uvodnoj izjavi 7. predložene Uredbe
- valja dodati posebnu uvodnu izjavu kojom bi se pojasnilo da je borba protiv utaje poreza umetnuta samo kao predikatno kazneno djelo
- što se tiče međunarodnih prijenosa, treba dodati posebne materijalne odredbe o prijenosu osobnih podataka, koje pružaju odgovarajući pravni temelj za prijenose unutar grupe/između dvaju pružatelja usluga plaćanja karticama (PSP), uvažavajući tekst i tumačenje članka 26. Direktive 95/46/EZ, što podupire Radna skupina europskih tijela zaštite podataka iz članka 29. Europski nadzornik zaštite podataka preporučuje da se preispita razmjernost zahtijevanja masovnog prijenosa osobnih i osjetljivih podataka stranim zemljama u svrhu borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma te se zalaže za razmjerniji pristup
- u pogledu objave sankcija, Europski nadzornik zaštite podataka preporučuje razmatranje alternativnih i diskretnijih mogućnosti u odnosu na obvezu opće objave, a u svakom slučaju, da se u predloženoj Direktivi navede sljedeće:
  - svrha takve objave, ako je treba ispuniti
  - osobni podaci koje bi trebalo objaviti
  - da subjekte na koje se podaci odnose treba obavijestiti prije objave odluke i dati im pravo na žalbu na odluku prije same objave
  - da subjekti na koje se podaci odnose imaju pravo uložiti prigovor prema članku 14. Direktive 95/46/EZ na nužnoj zakonskoj osnovi
  - dodatna ograničenja vezana uz online objavu
- što se tiče čuvanja podataka, treba dodati materijalnu odredbu kojom se propisuje maksimalno razdoblje čuvanja podataka koje države članice moraju poštivati, uz dodatne specifikacije.

100. U pogledu predložene Direktive, Europski nadzornik zaštite podataka također preporučuje sljedeće:

- dodati posebnu odredbu kojom se podsjeća na načelo pružanja informacija subjektima na koje se podaci odnose o obradi njihovih osobnih podataka (prema člancima 10. i 11. Direktive 95/46/EZ) te navesti tko će biti odgovoran za takve informacije o subjektima na koje se podaci odnose
- poštivati načelo razmjernosti prilikom ograničavanja prava subjekata na koje se podaci odnose i, posljedično, dodati posebnu odredbu kojom će se definirati uvjeti prema kojima se mogu ograničiti prava subjekata na koje se podaci odnose
- jasno naznačiti mogu li ili ne procjene rizika koje vrše nadležna tijela i obvezni subjekti uključivati obradu osobnih podataka. Ako mogu, predloženom bi Direktivom trebalo zahtijevati uvođenje nužnih mjera zaštite podataka
- dodati detaljan popis podataka koje bi trebalo i koje ne bi trebalo uzeti u obzir prilikom provođenja temeljite identifikacije stranaka. Pojasniti treba li ili ne u tu svrhu prikupljati osjetljive podatke u smislu članka 8. stavka 1. Direktive 95/46/EZ. Ako je takva obrada nužna, države članice trebaju osigurati da se ona vrši pod nadzorom službenog tijela te da su osigurane prikladne zaštitne mjere sukladno nacionalnom pravu
- izmijeniti članak 21. kako bi se jasnije ograničile situacije u kojima su rizici toliki da opravdavaju temeljitu identifikaciju te kako bi se osigurale proceduralne mjere zaštite protiv zlorabe
- izmijeniti članak 42. kako bi se uključilo upućivanje na tajnost podataka koju moraju poštivati svi zaposlenici uključeni u postupke temeljite identifikacije stranaka
- uvrstiti materijalnu odredbu o vrstama identifikacijskih podataka koji se prikupljaju o stvarnim vlasnicima, i kada nije uključen trust.

101. U pogledu predložene Uredbe, Europski nadzornik zaštite podataka također preporučuje sljedeće:

- suzdržati se od korištenja nacionalnog identifikacijskog broja kao reference bez posebnih ograničenja i/ili zaštitnih mjera, i umjesto njega koristiti broj transakcije

- podsjetiti na važnost poštivanja načela točnosti podataka iz članka 6. točke (d) Direktive 95/46/EZ, u kontekstu postupaka vezanih uz borbu protiv pranja novca
- dodati odredbu u kojoj se navodi da „podaci trebaju biti dostupni samo određenim osobama ili skupinama osoba”
- dodati odredbu o poštivanju obveze tajnosti i zaštite podataka od strane zaposlenika koji dolaze u dodir s osobnim podacima o uplatitelju i primatelju uplate
- u članku 15. pojasniti da nijedno vanjsko tijelo ili strana čiji interes nije sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma ne smije imati pristup pohranjenim podacima
- upotpuniti članak 21. tako da se jasno navede kojem će se tijelu prijavljivati kršenja Uredbe te zahtijeva provedba prikladnih tehničkih i organizacijskih mjera zaštite podataka od slučajnog ili nezakonitog uništenja, slučajnog gubitka, izmjene ili nezakonite objave.

Sastavljeno u Bruxellesu 4. srpnja 2013.

Giovanni BUTTARELLI
Europski nadzornik za zaštitu podataka
